

I. Költségvetési csalást valósít meg az elkövető akkor is, ha nem jogszabályon alapuló kötelezettségének megszegésével (pl. adófizetési kötelezettség kijátszásával), hanem pl. az egészségbiztosítási alapot kezelő szervvel szemben fennálló kontraktuális kötelezettségének csalárd módon eleget nem téve okoz költségvetésből származó pénzeszközre vonatkozóan vagyoni hátrányt, megrövidítve ezzel a költségvetés részét képező egészségbiztosítási alapot [Btk. 396.§ (1) bek.].

II. Ha az elsőfokú bíróság súlyos mértékben megsérti az indokolási kötelezettségét, de a másodfokú bíróság a ítéletében az indokolást teljessé teszi, ezáltal a feltétlen eljárási szabálysértést kiküszöböli, ezért az utóbb – a felülvizsgálati eljárásban – már nem állapítható meg [Be. 373.§ (1) bek. III. pont a) pont; 416.§ (1) bek. c) pont].

- [1] A járásbíróság a 2014. október 29. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett csalás büntetében [1978. évi IV. tv. (korábbi Btk.) 318. § (1) bek., (2) bek. c) pont, (5) bek. b) pont] és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (korábbi Btk. 276. §).
- [2] Ezért őt – halmazati büntetésül – 400 napi tétel, napi tétenként 5000 forint, összesen 2 000 000 forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett továbbá a pénzbüntetés esetleges átváltoztatásáról, 1 987 330 forint kártérítésre és illeték fizetésére kötelezésről, ezt meghaladóan a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasításáról és a bűnügyi költség megfizetésére kötelezésről.
- [3] A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljárt törvényszék a 2015. október 13. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta: a polgári jogi igény érvényesítését a törvény egyéb útjára utasította, egyebekben azzal hagyta helyben, hogy az elsőfokú bíróságot vagyonekobjzásra irányuló különleges eljárás lefolytatására hívta fel.
- [4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a terhelt 2016. április 7-i keltezéssel nyújtott be felülvizsgálati indítványt, és ahhoz csatolta a dr. B. L.-től, az alapügyben vezető védőjétől származó, 2016. március 1-jei keltezésű – a terhelt megfogalmazásában – „felülvizsgálati indítvány” elnevezésű iratot. Miután a védő saját jogán nyújthat be felülvizsgálati indítványt, azt a Kúria – a terhelt általi korrekció ellenére – önálló felülvizsgálati indítványnak tekintette.

- [5] A védő a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján a bűnösség törvénysértő megállapítása miatt, felmentés érdekében, másodlagosan a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítás végett nyújtott be felülvizsgálati indítványt.
- [6] A terhelt a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetőleg a Be. 373. § (1) bekezdés III.a) pontja alapján az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozással ugyancsak a jogerős határozat hatályon kívül helyezése és másik bíróság kijelölésével az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében nyújtott be felülvizsgálati indítványt.
- [7] A terhelt indítványa szerint az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan. Az elsőfokú bíróság mindössze az ítélete 85. oldal 5. bekezdésében foglalt értékelést végezte el. Ez nem felel meg az indokolási kötelezettséggel szemben támasztott követelményeknek. A védelem szerint „szinte minden betegnél igazolta, hogy igenis járt a rendelőben, illetve azt is, hogy az egyes betegeknek milyen kezelést hajtott végre, ilyen átfogó jellegű indokolásnál nincs mód annak ellenőrzésére, hogy az elsőfokú bíróság ítélete szerint melyik beteg esetén nem is került sor kezelésre, és melyiknél került sor másfajta kezelésre, ami le lett jelentve”.
- [8] A védelem ezt a „példálózó jellegű bizonyítékértékelést már az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésének az indokolásában is támadta, azonban a másodfokú bíróság ítéletében (téves alapon) megvédte az elsőfokú bíróság tevékenységét”. Így „nem állapítható meg, hogy melyik tanú vonatkozásában milyen bizonyíték (illetve milyen bizonyíték elutasítása) miatt állapította meg a bíróság a tényállást”.
- [9] A terhelt tehát azt sérelmezte, hogy az indokolás nem volt egyéniesítve minden egyes betegre.
- [10] A terhelt azzal mellékelte az alapügyben vezető védőként eljáró dr. B. L. által készített felülvizsgálati indítványt, hogy az „részben a tényállás megalapozottságával kapcsolatosan tartalmaz észrevételeket (ami a felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya), ugyanakkor a jelen indítványban említett indokolási kötelezettség megsértésével kapcsolatosan is részletesen elemzi az alapügyben eljáró bíróságok által elkövetett hibákat”.
- [11] Ebből kitűnt, hogy a terhelt a korábbi vezető védőnek az alapítélettel megállapított tényállást támadó érvelését nem tartotta fenn. A felülvizsgálati eljárásban vezető védőként az alapügy másodfokú eljárásában meghatalmazott H. és Sz. Ügyvédi irodát jelölte ki vezető védőnek.

- [12] A korábbi vezető védő döntő mértékben az irányadó tényállás megalapozatlanságával érvelt, miután arra hivatkozott, és azt írta körül, hogy a tényállás miben felderítetlen, hiányos, iratellenes és milyen helytelen ténybeli következtetéseket tartalmaz [Be. 351. § (2) bek. a)-d) pont].
- [13] A korábbi vezető védő ehhez képest mintegy érintőlegesen állította, hogy az elsőfokú bíróság az „indokolási kötelezettségének sem tett eleget, amelynek körében a bizonyítékokat nem vette teljes körűen és megfelelően számba, nem indokolta meg kellően a bizonyítékok mérlegelése körében” az álláspontját. Beadványának II.3. pontjában kifejezetten azt sérelmezte, hogy (e helyütt már többszámban) a bíróságok a tényállást miért a betegként kezelt tanúk vallomásai alapján állapították meg, mellőzve a terhelt vallomását, a terhelt orvosi dokumentációját, az orvosszakértői véleményt, illetőleg az utóbbit félre is értelmezték, valamint az adminisztratív tévedések lehetőségét érintően is figyelmen kívül hagyták a megjelölt ellenbizonyítékokat.
- [14] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványokat nem találta alaposnak. Rámutatott arra, hogy felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozattal megállapított tényállás az irányadó, ezért a védő indítványában a tényállás támadása a megalapozatlanságra hivatkozással a törvényben kizárt.
- [15] A Legfőbb Ügyészség szerint az indokolási kötelezettség megszegése nem állapítható meg. Az eljáró bíróságok – a másodfokú bíróság kimerítő részletességgel – foglalkoztak azzal, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok közül a tanúvallomások hitelt-érdemlőségéhez miért nem fér kétség, illetve azt az eljárás egyéb adatai mennyiben támasztják alá, cáfolva ezzel a terhelt védekezését. Helyesen mutattak rá arra is, hogy a vallomások – lényegét tekintve és a terhelt büntetőjogi felelőssége szempontjából meghatározó módon – azonos tényre vonatkoztak, nevezetesen a kezelések tényére vagy hiányára. E körben a kezelések fajtája, mennyisége, minősége irreleváns. Helytálló a másodfokú bíróság azon megállapítása is, amely szerint tévesen, és az iratok tartalmával ellentétesen hivatkozott a védő arra, hogy az igazságügyi orvosszakértői vélemény megállapításai figyelmen kívül maradtak, illetve a szakvélemény és a kiegészítő szakvélemény közötti ellentmondások nem kerültek feloldásra.
- [16] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok okszerűen következtettek a terhelt bűnösségére, és a felülvizsgálatot megalapozó eljárási

szabálysértés sem állapítható meg, ezért a támadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

- [17] A terhelt – a felülvizsgálati eljárásban meghatalmazott újabb védője, dr. P. E. útján – tett észrevételt a Legfőbb Ügyészség átiratára.
- [18] Észrevételében azt sérelmezte, hogy az alapügyben általa csatolt orvosi dokumentációt sem a nyomozó hatóság, sem a bíróság nem bocsátotta az orvosszakértő rendelkezésére. A nyomozó hatóság elutasította indítványozott kérdéseinek feltételét is az orvosszakértő felé, a bíróság pedig nem is döntött az orvosi dokumentációnak az orvosszakértőhöz juttatásra irányuló bizonyítási indítványáról.
- [19] Egyes tanúk azt állították, hogy bizonyos orvosi beavatkozásokat nem a terhelti bt. fogorvosai végezték, de elmaradt ezen orvosi dokumentációk beszerzése is. Az alapügyben az orvosszakértőnek csak az Országos Egészségbiztosítási Pénztár jelentése állt rendelkezésre. Utalt az indokolás „elmaradására” is olyan összefüggésben, mint amit már sérelmezett az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében, s amivel – szerinte – a másodfokú bíróság nem foglalkozott.
- [20] A terhelt szerint a hivatkozott jogsértések kihatottak az egész ítéletre, ezáltal elmaradt a tények teljes körű feltárása.
- [21] A terhelt annyiban módosította az indítványát, hogy másodlagosan a felmentését kérte, és nyilvános ülés kitűzését indítványozta.
- [22] A terhelt és a korábbi vezető védő felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [23] A terhelt által indítványozott nyilvános ülés kitűzését a Kúria nem találta indokoltnak, ezért – a törvény fő szabályát követve – tanácsülésen döntött a felülvizsgálati indítványokról. E kérdésben az eljárás résztvevőinek indítványa nem köti.
- [24] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek csak a Be. 416. § (1) bekezdésében tételesen felsorolt okokból van helye. Felülvizsgálati eljárásban a felülbírálat a jogerős határozatban megállapított, és nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bek.] kötött. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [25] A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság

bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a – minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül – kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

- [26] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bűnösség megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.
- [27] Ugyanakkor a védő az indítványban – amint azt a Legfőbb Ügyészség helytállóan észlelte – valójában az irányadó tényállást, illetve a bíróság mérlegelésének a helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatta, átértékelését célozta, és mindezen keresztül kifogásolta a bűnösség megállapítását, ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt. Ezeket az eljárásjogi indokokat a Kúria nem vizsgálhatta.
- [28] A terhelt észrevételében (is) megfogalmazottakra figyelemmel a Kúria hangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálendő el abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem (BH 2016.264. [16], BH 2010.324. indokolás).
- [29] A Kúria ezt meghaladóan utal rá, hogy eredetileg maga a terhelt is észlelte, hogy a korábbi vezető védő indítványa a tényállást támadó érvelést tartalmaz, észrevételében mégis annak a körébe eső indokokkal állt elő.
- [30] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján akkor is helye van felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel. Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján akkor is helye van, ha a büntetés végrehajtását a korábbi Btk. 91. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel (a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény 26. §).

- [31] A korábbi vezető védő a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozását semmivel nem indokolta, semmilyen érveléssel nem támasztotta alá. Ilyen esetben következetes a Kúria gyakorlata abban, hogy a törvényi ok (feltétel) egyszerű megjelölése az azt alátámasztó indokok mellőzésével felülvizsgálatot megalapozó indítványként nem értelmezhető, s ezért az ilyen indítvány alapján az érdemi felülvizsgálat lefolytatására nem kerülhet sor.
- [32] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye akkor is, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.
- [33] A Be. 373. § (1) bekezdés III.a) pontja szerint feltétlenül a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezését és új eljárásra utasítást eredményező (ún. abszolút) eljárási szabálysértés, ha a bűnösség megállapítása (a felmentés, az eljárás megszüntetése, a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása) tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.
- [34] A Kúria az 1. BK vélemény C. pontjában a Be. 373. § (1) bekezdés III. pont a) és b) alpontjához fűzött értelmezésének 2. pontjában kifejtette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”, a jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés” – és ezáltal mindkét esetben megghiúsul az érdemi felülbírálat.
- [35] Ennek megfelelő az ítélkezési gyakorlat is. „Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlenül hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését” (EBH 2011.2387., EBH 2010.2210., BH 2013.10.).
- [36] Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a bünteteskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés

eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a – tényállás támadhatatlanságát előíró – Be. 423. § (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

- [37] Az indokolási köteleesség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozat(ok)ból kitűnik az eljáró bíróság(ok)nak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját – a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban – mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).
- [38] Más megfogalmazásban: az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozással a jogerős ítéletben foglalt tényállás nem kérdőjelezhető meg (Bfv.II.933/2011/6.); indokolási kötelezettség elmulasztása címén a bizonyítékok értékelése nem támadható (Bfv.III.439/2014/8.).
- [39] Az alapügyben első fokon és másodfokon eljáró bíróságok az alapítéletből kitűnően a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: a vádhoz kötöttség keretein belül a lefolytatott bizonyítás alapján állapították meg a történeti tényállást, a bizonyítékokat számba vették, egyenként és összességében értékelték, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseiket, azaz jogi álláspontjukat is felvázolták. Okfejtésük minden releváns tekintetben követhető, ezáltal ellenőrizhető volt. Így – szemben az indítványokban foglaltakkal, és egyetértve a Legfőbb Ügyészség indokaival – eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.
- [40] A terhelt és részben a korábbi vezető védő viszont az indítványaiban egyértelműen a terhelt bűnösségének a megállapítását támadta a ténykérdésekre vonatkozóan állított indokolási kötelezettség megsértése révén. Ennek alátámasztására azonban kizárólag olyan eljárásjogi indokokat hoztak föl, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. § (1) bekezdés c) és d) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között. Az indítványokban részben direkt, részben indirekt módon valójában az irányadó tényállást, illetve a bíróság mérlegelésének a helyességét támadták, a

bizonyítékok mikénti értékelését vitatták, átértékelését célozták, és mindezen keresztül kifogásolták a bűnösség megállapítását, ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt.

- [41] A jelen ügyben az elsőfokú bíróság által megállapított, majd a másodfokú bíróság által részben kiegészített tényállás egyértelműen lett megfogalmazva. E tényállás lényege szerint a fog- és szájszész terhelt, majd az Ü. és Társa Szájszészeti Betéti Társaság (Bt.) a helyi önkormányzatokkal kötött megállapodások alapján két településen fogorvosi rendelőt működtetett. A Bt. önálló képviseletre jogosult vezető tisztségviselője és beltagja a terhelt volt. A társaságban munkaszerződéssel dolgozott a terhelt veje, dr. O. T. fogorvos, és a munkájukba megbízási szerződéssel szaktanácsadóként bevonták a D. Bt.-t képviselő dr. Ny. Á. fogorvost.
- [42] A Bt. az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral finanszírozási és szolgáltatási szerződést kötött. A betegek kezelésére vonatkozó orvosi dokumentáció érdemi részét (a diagnózis, a kezelt fog jelzése, az orvosi beavatkozás kódja és mennyisége) a terhelt diktálására rögzítette az asszisztencia, vagy azokat személyesen a terhelt vezette be a nyilvántartásokba. A terhelt 2005. január 1. és 2007. december 31. napjai között a teljesítménydíj igénylése során a havi jelentésekben a tételesen megnevezett betegek tekintetében a tételesen megjelölt, de ténylegesen (egészében vagy részben) el nem végzett fogászati beavatkozásokat jelentette le az Országos Egészségbiztosítási Pénztár felé. A terhelt ezzel az Országos Egészségbiztosítási Pénztárt a költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában tévedésbe ejtette, és rendszeresen haszonszerzésre törekedve összesen 1 982 714 forint kárt okozott. A kár nem térült meg. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár 2 286 168 forint erejéig polgári jogi igényt terjesztett elő.
- [43] A terhelt ezen tényállás alapján megállapított bűnössége nem tehető kétségessé az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozással, valójában azonban félreérthetetlenül a bűnösség megállapítását sérelmező indítványok útján.
- [44] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása kétségtelenül nélkülözte a „minden egyes betegre” egyéniesítettséget és konkretizáltságot. A másodfokú bíróság azonban pótolta ezt a mulasztást, és a megfelelő egyéniesítést és konkretizálást elvégezte.
- [45] A másodfokú bíróság okfejtése az indokolási kötelezettség kapcsán egyrészt összhangban áll a Kúria határozataiban követett érveléssel, másrészt világossá tette, hogy a ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése nem azonos a megalapozatlansággal.

- [46] A másodfokú bíróság az alapügy fellebbezési szakaszában is sérelmezett indokolási kötelezettség megsértését illetően azt bontotta ki határozatában, ami voltaképpen következett az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából. Nevezetesen az történt, hogy az elsőfokú bíróság tételesen megjelölte, mely betegek tekintetében tért el egészében vagy részben a vádban foglalt tényállástól. Ennek megfelelően a további betegek tekintetében egészében akceptálta az orvosi beavatkozások (részbeni vagy teljes) elmaradására vonatkozó vádbeli állításokat.
- [47] A másodfokú bíróság – leegyszerűsítve, és szemben az elsőfokú bíróság kifogásolhatóan példálózó megoldásával – nevesítette e betegek körét. Elszámolt továbbá azzal, hogy mi következik ezen betegek egyenkénti érdektelenségéből, vallomásaik egyezőségéből és abból, hogy a terhelt orvosi dokumentációja eleve az Országos Egészségbiztosítási Pénztár tévedésbe ejtését szolgálta, s ily módon – az eljáró bíróságok értékelésében – nem képezhetett ellenbizonyítékot.
- [48] Az eddigiekből kitűnően – a felülvizsgálat során – az a kérdés merült fel, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság a felülbírálatot nem engedő mértékben elmulasztja indokolási kötelezettségét, akkor a másodfokú bíróság mellőzheti-e az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezését, valamint ezzel együtt az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, és kiküszöbölheti-e az elsőfokú bíróság által megvalósított ezen feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértést.
- [49] A jelen ügyben a másodfokú bíróság által adott indokolás eredményeként a jogerős határozat indokolása már nem esik kifogás alá. A rendkívüli jogorvoslatként szabályozott felülvizsgálatot pedig csak a bíróság jogerős ügydöntő határozatával szemben lehet igénybe venni.
- [50] A Kúria mindezek szem előtt tartásával arra következtetett, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság a felülbírálatot nem engedő mértékben megsérti az indokolási kötelezettségét, de a másodfokú bíróság jogerős ítéletében az indokolást teljes körűvé teszi, ezáltal a vizsgált feltétlen eljárási szabálysértés elenyészik, és utóbb – a felülvizsgálati eljárásban – már nem állapítható meg.
- [51] A Kúria az alapítéletben a terhelt terhére megállapított cselekmények csalásként és magánokirat-hamisításként minősítése kapcsán az alábbiakat jegyzi meg.
- [52] A városi ügyészség vádiratában folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett, jelentős kárt okozó csalás büntette [korábbi Btk. 318. § (1) bek., (2) bek. c) pont, (6) bek. b) pont] és

folymatolagosan elkovetett maganokirat-hamisitas vetsége (korabbi Btk. 276. §) miatt emelt vadat.

- [53] A 2013. szeptember 18-an kelt atirataban e vadat uzletszeruen elkovetett, nagyobb kart okozo csalas buntettére [2012. évi C. törvény (a 2013. július 1-től hatályos Btk.) 373. § (1) bek., (2) bek. bc) pont, (4) bek. b) pont] és hamis maganokirat felhasználásának vetségére (hatályos Btk. 345. §) módosította.
- [54] Az elsőfokú bíróság 2014. október 13-an végzésével megállapította, hogy a vad tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően (üzletszeruen elkovetett, nagyobb vagyoni hátrányt okozó) költségvetési csalás buntetteként [hatályos Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (3) bek. b) pont] és hamis maganokirat felhasználása vetségeként (hatályos Btk. 345. §) minősülhet. Az ügyészség aznapi vádmódosítással, a bíróság által megállapítottakkal egyező minősítés mellett vádolta a terheltet.
- [55] Az elsőfokú bíróság az ítéletében a büntetőtörvény időbeli hatályának kérdését arra figyelemmel vizsgálta, hogy a vad tárgyává tett cselekmény csalásként és maganokirat-hamisításként/hamis maganokirat felhasználásként minősül. Ennek megfelelően alkalmazta a főszabályt, azaz az elkovetéskor hatályos korabbi Btk.-t azzal, hogy a kár mértékét a vad szerinti 2 286 168 forintról (jelentős karról – nem jelölve: korabbi Btk. 138/A. § c) pont) 1 987 330 forintra (vagyis nagyobbra – nem jelölve: korabbi Btk. 138/A. § b) pont) mérsékelve a korabbi Btk. 318. § (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő csalást és mellette maganokirat-hamisítást (korabbi Btk. 276. §) állapított meg.
- [56] Az elsőfokú bíróság tehát – kifogásolhatóan – csak hallgatolagosan vetette el azt a vádtól eltérő minősítést, amit korábban maga állapított meg.
- [57] A másodfokú bíróság sem végezte el a csalás és költségvetési csalás összevetését. Annak megállapítására szorítkozott – önmagában helytállóan –, hogy az elkovetés idején a büntetőtörvény a költségvetési csalást még nem „tétélezte”. A másodfokú bíróság azt vizsgálta, és vetette el, hogy az adott cselekmény minősülhet-e jogosulatlan gazdasági előny megszerzése buntetteként [korabbi Btk. 288. § (1) bek. a) pont].
- [58] A korabbi Btk. azonban 2012. január 1-től hatályosan már meghatározta a költségvetési csalás törvényi tényállását, és azt tartalmazza a hatályos Btk. is. A költségvetési csalásba mindkét jogszabály beolvastotta a jogosulatlan gazdasági előny megszerzésének törvényi tényállását. Az eljáró bíróságoknak tehát az elkovetéskori és az elbíráláskori Btk.

összevetésével állást kellett volna foglalniuk abban, hogy a felrótt cselekmények csalásként vagy költségvetési csalásként, valamint magánokirat-hamisításként vagy hamis magánokirat felhasználásként minősülnek-e az elbírálásuk időpontjában, azaz 2014. október 29-én, majd 2015. október 13-án.

- [59] A hatályos Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja szerint, aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, költségvetési csalást követ el.
- [60] A jelen ügyben irányadó tényállás értelmében a terhelt az Országos Egészségbiztosítási Pénztár tévedésbe ejtésével okozott 1 982 714 forint kárt, azaz vagyoni hátrányt [hatályos Btk. 396. § (9) bek. b) pont]. E cselekmény ekként – a költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt elkövetési magatartással – a hatályos Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 2. fordulataiban meghatározott, a (3) bekezdés b) pont 2. fordulata szerint [nagyobb vagyoni hátrányt okozó üzletszerűen elkövetett – hatályos Btk. 459. § (1) bek. 28. pont] büntetendő (BH 2015.59.) költségvetési csalás büntettének minősül.
- [61] A költségvetési csalást szabályozó hatályos Btk. 396. § (9) bekezdés a) pont 1. mondat 1. fordulata alapján ugyanis költségvetésen az államháztartás alrendszerének költségvetését – ideértve a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak költségvetését (és az elkülönített állami pénzalapokat) – is érteni kell. E bekezdés b) pontja értelmében pedig vagyoni hátrány alatt érteni kell a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett (vagy céltól eltérően felhasznált) pénzeszközt is.
- [62] Márpedig az állami költségvetés részét képezik a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai (lásd az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 2/A. §), és a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai közé tartozik az egészségbiztosítási alap is (2004. évi CXXXV. törvény a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről Harmadik Rész Harmadik Fejezet; 2005. évi CLIII. törvény a Magyar Köztársaság 2006. évi költségvetéséről Harmadik Rész Harmadik Fejezet; 2006. évi CXXVII. törvény a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről Harmadik Rész Harmadik Fejezet).

- [63] A terhelt tehát az Országos Egészségbiztosítási Pénztár tévedésbe ejtésével az államháztartás alrendszerét képező egészségbiztosítási alap költségvetésének okozott vagyoni hátrányt, miután e költségvetésből jogosulatlanul vett igénybe pénzeszközt.
- [64] A költségvetési csalás védett jogi tárgya a költségvetés bevételeihez fűződő társadalmi érdek. Közvetlenül az egyes konkrét költségvetések bevételeihez fűződő társadalmi érdeket védi. A tényállás mind a befizetési kötelezettségek, mind pedig az e szakaszhoz a (9) bekezdésben fűzött értelmező rendelkezésben felsorolt bármely költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában tanúsított megtévesztő magatartást büntetni rendeli. A befizetési kötelezettségek nem korlátozódnak a korábbi törvény szerinti adókra, továbbá vámra, vámtartozás megfizetését szolgáló biztosítékra, sem a közösségi adókra és díjakra vonatkozó – jogszabályon alapuló – befizetési kötelezettségekre, hanem annál szélesebb kört ölelnek fel. Ide tartoznak olyan egyéb magatartások is, amikor az elkövető a költségvetéssel szemben fennálló egyoldalú vagy kontraktuális kötelezettségéből származó befizetési kötelezettségének csalárd módon nem tesz eleget, és ezzel okoz vagyoni hátrányt. Az új rendelkezés a lehető legszélesebb értelmű „pénzeszközök” kifejezést használja, kiküszöbölve a „támogatások” kifejezésnek a gyakorlatban elterjedt szűkítő, az 1605/2002. EK, Euratom Tanácsi Rendelet 108. cikkének fogalommeghatározása szerinti „közvetlen, visszteher nélküli” támogatásként értelmezéséből fakadó problémákat. A költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában nem követelmény – eltérően a korábbi szabályozástól –, hogy az jogszabályon alapuljon.
- [65] A fentiekből kitűnően költségvetési csalást valósít meg az elkövető akkor is, ha nem jogszabályon alapuló kötelezettségének megszegésével (mint például adófizetési kötelezettség kijátszása kapcsán), hanem (miként a jelen esetben az egészségbiztosítási alapot kezelő szervvel szemben fennálló) kontraktuális kötelezettségének csalárd módon eleget nem téve okoz költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában vagyoni hátrányt, megrövidítve ezzel az állami költségvetés részét képező egészségbiztosítási alapot.
- [66] A hatályos Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 2. fordulataiban meghatározott és a (3) bekezdés b) pont 2. fordulata szerint minősülő (nagyobb vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen elkövetett) költségvetési csalás büntette azonban ugyanúgy egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, miként a korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pontja és (5) bekezdés b) pontja szerinti (nagyobb kárt okozó, üzletszerűen elkövetett)

csalás büntette. A hatályos Btk. 345. §-a szerint a hamis magánokirat felhasználásának vétsége is ugyanúgy egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, miként a korábbi Btk. 276. §-a szerinti magánokirat-hamisítás vétsége. Ennek folytán az alapügyben eljáró bíróságok helytállóan alkalmazták az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt, mert az új büntetőtörvény nem biztosít enyhébb elbírálást.

- [67] Ha az elsőfokú bíróság az érdemi felülbírálatot nem engedő mértékben sérti meg az indokolási kötelezettségét, de a másodfokú bíróság teljes körűvé teszi az indokolást, a határozat jogerőre emelkedésével elenyészik a Be. 373. § (1) bekezdés III/a) pontja szerinti feltétlen (abszolút) eljárási szabálysértés.
- [68] Költségvetési csalást valósít meg az elkövető akkor is, ha nem jogszabályon alapuló kötelezettségének megszegésével (mint például adófizetési kötelezettség kijátszása kapcsán), hanem (az egészségbiztosítási alapot kezelő szervvel szemben fennálló) kontraktuális kötelezettségének csalárd módon eleget nem téve okoz költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában vagyoni hátrányt, megrövidítve ezzel az állami költségvetés részét képező egészségbiztosítási alapot.
- [69] A kifejtettek értelmében a Kúria – a Be. 424. § (1) bekezdés 1. fordulata alapján tanácsülésen, a Be. 420. § (1) bekezdés 1. mondat 1. fordulata szerinti összetételben eljárva, és miután más feltétlen eljárási szabálysértést sem észlelt – a felülvizsgálati indítványoknak nem adott helyt, és a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot – a Be. 426. §-a alapján – hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv. II. 662/2016.)